

PŁOCHOŚĆ (38) *sb f*

Oba o jasne.

sg *N* płochość (11). ◇ *G* płochości (12). ◇ *D* płochości (1). ◇ *A* płochość (5). ◇ *I* płochością (3).
◇ *L* płochości (3). ◇ *V* płochości (1). ◇ *pl* *A* płochości (2).

Sł stp, Cn notuje, Linde XVII(XVIII) – XVIII w.

1. *Lekkomyślność, pochopność, brak powagi albo rozwagi, niestałość; levitas, vanitas* *Mącz, Modrz, Cn; inconstantia* *Calag, Cn; praecipitantia* *Mącz; improbitas, pravitas, temeritas* *Modrz; instabilitas, licentia, lubricum, mobilitas, petulantia, vernilitas, volubilitas* *Cn* (30) : *Praecipitantia*, Płochość/ kwąpliwość by wiátr. *Mącz* 317a, 438c, 475b; w młodym páchołku/ chwałá ludzie ftáteczność/ á poftánowienie/ bo fie zda iż iuz one dymy młode/ oná płochość w nim vftáłá *GórnDworz* K4v; *A* práwie niewiem iefli zbytecznicy/ złodzieie/ gwałtownicy ludzi/ ták dalece fzkodzą dobrym obyczáiom/ iáko łgarze/ ktorzi y w życiu y w mowie płochość okázuią *ModrzBaz* 60, 26v, 61v, 81v; *Calag* 522b; Dobry [...] fłowá fwé ták miárkuie/ Ze w nich płochość nie pánuie. *KochPs* 172; *GrabowSet* N3.

płochość czego (6): [*Anaksagoras*] pifał o odmienności młodości człowieczy/ á o płochości rozumu młodego *RejWiz* 32v; *RejZwierc* 124v; Tá lepak wádá [*kochanie się w pochlebstwach*] znieuznánia fámeo fiebie á z płochości obyczáiov pochodzi *ModrzBaz* 17v, 10v, 50. Cf *Wyrażenie*.

płochość czyja [w tym: *G pron* (3), *pron poss* (2), *ai poss* (1)] (6): *BielKom* E3; mądrzy oycowie głupim fynom á nie zwyczáynym/ ich płochości folguiąc/ práwá fwego vftępuią *BielKron* 108; *ModrzBaz* 57, 57v. Cf *Zwrot*.

W połączeniu szeregowym (1): Ale te rzeczy [*mszczenie doznanej obrazy*] pełne fá płochości/ chłuby y nádętości. *ModrzBaz* 62.

W przeciwstawieniach: »płochość ... stała stateczność, stateczna siwizna, stateczne uważenie« (3): Dziwną twoię [*świecie*] znam w ludziech ćwiczynę Widząc w młodych ftáteczną siwiznę/ Stárym záfię dopuľczázł płochości *BielKom* D5v; záwždy ná wielkiey pieczy ty fzedziwe látá były v Páná tego/ á zwálzczá ty ktore nie w płochości żywotá fwego/ ále w ftáley ftáteczności á fkromney pobożności záwždy go vżywáli. *RejZwierc* 124v; [*dostojeństwa i sława*] częłtokroć więcey zá życziwością/ álbo zá płochością Páńfką/ niż zá ftátecznym vważeniem bywáią dáne. *ModrzBaz* 57.

W charakterystycznych połączeniach: *płochość pańska; płochość rozsądku, rozumu, żywota* (ludzkiego) (2); *płochość w mowie; płochość panuje, rozpuszcza* [kogo], *ustała* [w kim]; *płochości być pełnym, dopuszczać; płochości folgować; płochość łajać, ochylić i osłodzić* [komu], *okazować* [w czym], *wzburzyć*.

Zwrot: »(u)kroć płochość [czyj]« [*szyk zmienny*] (2): to wízythko młódz byłá/ iey płochości nie mogłem vkroćić. *BielKron* 416v, 203.

Wyrażenie: »głupia płochość [czego]« (1): á ná oftátek roście znich [*znaków udawanej przychylności*] nieiáka głupia żywotá ludzkiego płochość [*quandam vanitatem vitae hominum*]. *ModrzBaz* 60.

Szereg: »płochość i nikczemność« (1): ktorzi fię z niecnoty chłubią/ oni o fwey płochości y oftáteczney nikczemności [*improbitatem et extremam nequitiam*] świádczą *ModrzBaz* 57v.

Personifikacja (1):

W przeciwstawieniu: »baczność ... płochość« (1): Bączność miernie poczyňa/ ále płochość fkocźnie. *BielKom* B8.

W przen (1) :

Wyrażenie: »płochość języka« (1): Szczębietliwość wnich [rodzice w synach swoich] niechay hámuią/ z ktorey roście wielomowność zbytnia/ y płochość ięzyká [vanitas linguae] *ModrzBaz* 10v.

a. *Lekkomyślny postępek* (4) : Vmorzywŷy cieľne buyności/ Opułzczę iuŷ dziećinne płochości. Przijmę ná fię poŷtawę łtáteczną *BielKom* D8v; [Gieszla, żona św. Stefana] kazála potáiemnie Wazulowi wylúpić oczy/ ktory był w więźnieniu od Stefaná/ prze niekthorą płochość młodą/ w Nitri. *BielKron* 300; *BielSpr* 26.

Zwrot: »stanowić płochość [czyj]« (1): Boś ty łam Pánie [...] mię wźiał wkluby łwoie/ Stánowiąc płochości moie. *CzahTr* H3v.

2. *Niegodziwość, nieprawość; procacitas* *Mącz*; *levitas, pravitas* *Modrz* (5) : *Procacitas*, Włzeteczność/ płochość/ yurzność/ rołpułtá. *Mącz* 324b.

płochość czyja (1): Przyłtępuie do tego złego wielka wiela łudzi złość y nieprawość/ ktorzi [...] pobudzáią á rołzczą drugich niezgody/ y łámi przez fię/ y przez łnfze płochości łwey pomocniki *ModrzBaz* 66v.

W przen (1) :

Zwrot: »płochość serca« (1): O rołłádki popłówane: o ofobliwa płochości łercá łákiego [o *animi singulare pravitate*]. *ModrzBaz* 50v.

a. *Niemoralne postęпки, złe czyny* (2) :

płochość czyja (1): [Jan Slejdan] gdy niemógł iego [Lutra] płochości ochylić y ołłodzić łudziom/ wneth go prorokiem vczynił *BiałKat* 163v.

Szereg: »złorzeczeństwo i płochość« (1): [Sertoryjus] zálwłze łwoie nápominał/ áby od włzelákiego złorzeczeńłwá y płochości włtrzymawáli łie. *Phil* M.

3. *Strachliwość, bojaźliwość; dzikość; fugacitas, mobilitas, pedum* *Cn* (3) : Pulli deponunt ingenia Sylvestria, Zrzebiętá/ zrzebce pozolłáyą dżikich obyczáyów/ to yełł przełłáyą płochości. *Mącz* 310c.

W przen (2) :

Wyrażenie: »płochość zajęcza« (2): *BielSpr* 49v; [Bolesław Krzywousty wojewodzie, który] z bitwy vćiekł/ zálęczy koŷuch/ y kądziel z wrzećionem w podárek połłáł/ nikczemność iego á płochość zálęczą/ y łpráwy niewiełcie nie męŷkie tym znáczác *StryjKron* 220.

Synonimy: 1. *lekkomyślność, lekkość, niepewność, nierozmyślność, niestałość, niestatek, nieustawiczność*; 2. *nieprawość, wszeteczność*; 3. *dzikość*.

Cf [PŁOCHOTA]

MC